

МБОУ «Тогусская средняя общеобразовательная школа им. Е.А. Степановой»

**АХСААН УРУОГАР ТЭРЭГБҮТ ТЫЛЫ
САЙЫННАРАР КЭРЭХСЭБИЛЛЭЭХ
КРИПТОГРАММАЛАР**

Пособиены

о² ордо: Григорьева А.Н.

ТСОШ начальнай

кылаа ын учуутала

Кириитэ

1. Математика уруоктарыгар криптограммалары туттуу.

1.1 Л.Г.Петерсон математика учебнигар (1-4) ү³рэнээччи кэрэхсиир

криптограммалара.

1.2 1-4 кылаастарга т³р³бүт тылы сайыннарар сыаллаах кэрэхсэбиллээх криптограммалары о²оруу.

2. Практической чаа'а

2.1 Кылаа'ынан, теманан наардаа'ын

2.2 Кэрэхсэбиллээх криптограмманан үлэ араастара

3. Ұ³рэнээччилэр сити'иилэрэ

Түмүк

Ту'аныллыбыт литература

- Са²а стандарт, са²а учебниктар, са²аттан са²а
м³рэнээччилэр - са²а к³лц³нэ. Кинилэргэ учуутал эмиэ са²а
буолара наада. Са²аны к³рдир, са²ата а¹атас, са²алы
млэлиир.

ФГҰС киирбитинэн о¹ону хайдах эмэ ба¹ардан, ол
ба¹атыгар оло¹уран м³рэхтээ¹ин ти¹игин туту¹ар кэм кэллэ.
Ұ³эттэн учууталлаа¹ын, а²ардас м³рэтии улам симэлийэн,
о¹ото бэйэ ³йүнэн бы¹аарынан м³рэнэригэр кыах, усулуобуйа
м³скэтэр сорук турар.

- О¹о ырытан толкуйдуур, мындыр ³йүн сайыннарар, учууталы
кытта тэ²э бэйэтэ хасы¹ан са²а билиигэ тийэрин сити¹эр
млэ араас к³рм²үн киллэрбит программанан сайыннарылаах
м³рэтии программата буолар. Сайыннарылаах м³рэтии
дидактической принциптэригэр оло¹уран о²о¹уллубут
Л.Г.Петерсон автордаах программатынан уонна 1-4 кылаастарга
аналлаах математика¹а тылбаастаммыт учебник -
тэтэрээттеринэн млэлээн к³рбиппит.

Тыа сиригэр о¹олору араартаабаккын. Ұчугэй, орто, бытаан
о¹о бары бииргэ м³рэнэллэр. Бытаан толкуйдаах о¹о хаалан
барбыта. Ұчугэй бэлэмнээх эрэ о¹о сити¹эр этэ. Ол и¹ин
Л.Г.Петерсон сайыннарылаах м³рэтин методикатын ту¹анан
мгэс буолбут ти¹иги (традиционной) сайыннары ныматын
туту¹абыт.:

- Задача суоттуурга. Л.Г.Петерсон ныматынан о²о¹уллубут
Иванова

С.Р. «Задачалар» пособиетын ту¹анан, сахалыы ис хо¹оонноох
, саха о¹отун ис туругар, уйул¹атыгар с³п түбэ¹иннэрэн,
олохтоох матырыяалга оло¹уран толкуйдаммыт задачалары
уроукка да, эбии дьарыкка да ту¹анабыт.

- Логической эрчиллиилэри, бэйэни бэрэбиэркэлэнэр,
хонтуруолланар холобурдары толоробут.

Бу курска бэриллэр бары соруудахтар ситимнэрэ а¹атар,
суоттуур м³рүйэхтэри кытта тэ²э ³й млэтэ (тиргэнник
ырытыы, тэ²нээ¹ин, тмрм, б³л³хт³ ³үн) сайдарыгар
ту¹аайылар.

4 сыл устата м³рэтиллэр 12 учебник тэтэрээккэ олус
элбэхтик криптограмма туттулар. Бу суот, тыл ооннуута,
кистэлэ²и таайы буолан о¹олору умсугутар, тиргэнник
суоттуу охсорго ы²ыраар соруудахтар.

Ол гынан баран бу криптограммалар тылбаастаммакка
хаалбыттар.

Холобур: 2 кылаас, 1 ч, с 20, №5. Сорудах: С.Я. Маршак
хо¹оонун та¹аар. Эппиэтэ: Ежели вы вежливы. Хо¹оону тыа

сирин 2 кылаа'ын о'олоро улаханнук билбэттер. Сахалы эбитэ диэн санаа киирэр.

Маннук соруудахтары о'олор олус с'блццллэр. Онтон сиэттерэн, бу млэтэ кэллибит.

Ұлэбит аата: Алын кылаастарга ахсаан уруогар т'р'р'б'т тылы сайыннарар кэрэхсэбиллээх криптограммалар.

Ұлэбит сыала: Ахсаан уруогар Л.Г.Петерсон сайыннарылаах учебнигар дь'рэлээн, т'р'р'б'т т'р'т тылы сайыннарар кэрэхсэбиллээх криптограммалары о'оруу.

Соруктар: 1) Л.Г.Петерсон математика'а 1-4 кылаастарга программатын, учебник -тэтэрээттерин ис хо'оонун д'рэтии.
2) Алын кылаастарга «'б'гэм д'г'э» учебниктар, «Саха сирин норуоттарын культурата» предмет программатын д'рэтии.
3) Ұ'рэх д'гэс буолбут ти'игин сайыннары опытын д'рэтии.
4) Математика уруогар д'рэнээччи т'р'р'б'т тыла, сахалы толкуйа сайдарыгар аналлаах кэрэхсэбиллээх криптограммалары «'б'гэ д'г'э» учебнигы, КНРС(Я) предмети кытта ситимнээн о'оруу.

Саба'алаа'ын: Ахсаан уруогар д'рэх д'гэс буолбут ти'игин (Моро учебнигын) Л.Г.Петерсон сайыннарылаах д'рэх программатыгар сы'ыары тутан, сайыннаран д'рэттэххэ, чуолаан, кэрэхсэбиллээх криптограммалары т'р'р'б'т тылга, культурата дь'рэлээн о'ордоххо, д'рэххэ дэгиттер дьайылардаах, д'рэххэ ба'алаах о'о ахсаана элбиэ.

Ұлэ сонуна:

Бу млэ сонун, урут ситэ д'рэтиллэ илик дии саныбыт:

1. Икки улахан технологияны дь'рэлээ'ин. Тимдгэр: д'гэс буолбут ти'иги сайыннары.
2. Ахсаан уроктарын т'р'р'б'т тылга, культурата сы'ыары.
3. Ұ'рэнээччигэ д'рэх дэгиттер дьайыларын д'рскээ'инэ, олохсуйуута.

Л.Г.Петерсон математика учебнигар (1-4) μ³рэнээччи кэрэхсиир криптограммалара.

Петерсон математикатыгар оҕо кэрэхсиир криптограммата бэрт элбэх.

Криптограмма – грек тылыттан тылбаастаатахха, кистэлэ² сурук диэн. Кинини таайар ту’уттан килцистээх холобурдары суоттуубут.

2 кылаас – 1 чаа’а – 13 криптограмма

2 кылаас – 2 чаа’а – 12 криптограмма

3 кылаас – 2ч – 6 криптограмма

Бэйэни бэрэбиэркэлэнии, хонтуруолланыы этабын курдук киирэр. Холобур 2 кылаас 2 ч криптограммалар 7-8 холобуртан саҕалаан 24-27 дылы холобурдар бааллар.

2 кылаас, 2 чаа’а, 2 7 сСорудах: Таабырын. №11, 27 холобур, 9 холобур ордук.

Таабырын нууччалыы: ***Стоит Антошка на одной ножке, где солнце станет, туда и он глянет.***

Бу курдук криптограммалар учебниктарга нууччалыы хаалбыттар.

**1-4 кылаастарга т³р³бүт тылы сайыннарар
сыаллаах кэрэхсэбиллээх криптограммалары
о²оруу.**

Бу оонньууну оҕолор олус с³биллүүлэр.

Бу тыл, ахсаан оонньуутун к³ри²үн уруокка, кылаас та'ынан үлэҕэ туттар сыаллара:

- 1) Оҕо толкуйдуур дьоҕурун сайыннары.
- 2) Ёбүгэлэрбит т³рит-уус тылларын суолтатын бы'аарсыы.
- 3) Күннээти олоххо туттуллубат тыллары ³йг³-санаата и²эрэн, оҕо тылын баайын ха²атыы.
- 4) Уус-уран, дири² ис хо'оонноох этиилэри тылга-³ск³, сурукка-бичиккэ ту'анарга ү³рэтии.
- 5) ³рэнээччи сыал-сорук туруорунарга ү³рэнэр. Кини кистэлэ² суругу киллү'үнэн аата охсоору, элбэти суоттуу, үлэҕэ интэриэстэнэр.

Криптограмма кылаа'а, темата ыйылар. Хас биирдии криптограмманы таайы иитэр сыалы-соругу кытта дьү³рэлэ'эр.

Бу мындыр ³с хо'оонунан, суруйааччы бэргэн этиитинэн саха норуота кэнчээри ыччатыгар туох ту'унан ис хо'оонноох аман ³'ү, алгы'ы, кэриэ'и анаабытын бы'аарыллыахтаах.

Криптограмма саха оҕото олорор, ү³рэнэр тулалыыр эйгэтин, т³рит культуратын, т³р³бүт тылын ту'унан ис хо'оонноох холобурдары чугастык ылыныа диэн, «ёбүгэ үгэ'э» предмети кытта сибээстээн, саха а'а, та²а'а, оонньуута, и'итэ, саха сирин кыыллара, ³ристэрэ, мастара, ³бүгэ муудара'а – таабырын, ³с хо'ооно, сомоҕо домох-криптограммаларга кистэлэ² сурук буолан киирдилэр. Бу суругу аахтаарына тугу билиэхтэрин ту'унан ү³рэнэр сорук туруорунан, оҕо элбэти, тиргэнник суоттуур, бэйэтин хонтуруолланар, тыл таһыстаһына, суота с³п буолан, ү³рэр.

Криптограммалар 14 темата арахсаллар. Кылаас айы сүрүн темаларга б-лыы криптограмма киирдэ.

Бу сородаты кирэхтэ'ии курдук эмиэ ытыахха с³п. Криптограммалар бэйэни хонтуруолланыы, соруммуту олоххо киллэрии этаптарыгар ытыллыахтарын с³п.

Сорудахтар араастара:

- 1) Холобурдары суоттаа, тэ² эпипиэттэри кытта холбоо, оччоҕо сомоҕо тыллар тахсыахтара.
- 2) Холобурдары суоттаан, тыллары та'аар. (бухатыыр атын ту'унан, саха остуоруйатын аата,...)
- 3) Холобурдары суоттаан тыллар суолталарын бул о.д.а

Манньк сорудахха оѳо суоттуур, толкуйа тѳргѳтиир, тылы-
з'з да сайдар.

Тѳмѳк

Ахсаан уруоктарын методикатын Петерсон сайыннарыылаах
ѳ'рѳтин уонна т'р'з'бѳт тылы, т'р'з'бѳт культураны кытта
дьѳ'рѳлѳэн ѳ'рѳтѳн манньк тѳмѳгѳ о'оруохха с'п:

- 1) -Кѳрѳхсѳбиллѳэх криптограмма тылын-з'ѳн т'р'з'бѳт
культураѳа сы'ардахха, ѳ'рѳнѳѳчигѳ сыала-соруга
чуга'ыыр, ордук з'йд'нѳмтѳ' буолар, суоттуур дьѳѳтура
сайдар.
- Кѳннѳѳти олоххо туттуллубат тыллары з'йг'з-санааѳа
и'ѳрѳн, оѳо тылын баайын ха'атар.
- Хас биирдии тылы таайыы иитѳр сыалы-соругу кытта
дьѳ'рѳлѳѳэр.
- 2) Оѳо сыал, сорук туруоруннаѳына, онто киниѳхѳ чახчы чугас
буоллаѳына, ѳ'рѳнѳргѳ кы'анар, дьѳлу'ар. Ол и'ин ѳ'рѳнии,
ѳ'рѳтии сѳрѳн ѳлеменѳ: ѳ'рѳнѳр сорук-сыал проблемнай
ситуация бы'ытынан туруохтаах.
- 3) Оѳо бѳйѳтѳ толкуйдаан активнайдык ѳ'рѳнѳр, билиини ылар,
ордук тѳргѳнник сайдар.
- 4) ѳ'рѳнѳѳччи бѳйѳтѳ ѳ'рѳх проце'ыгар к'рд'з'ччи, булааччы
бы'ытынан кыттар.
- 5) ѳ'рѳнѳѳччи бѳйѳтин ѳлѳтин хонтуруолланар, бѳйѳтигѳр сыана
бѳринѳр. Онон билиитѳ т'з'з эбиллибитин, кѳ'ѳѳбитин
з'йдѳр.
- 6) ѳ'рѳнии оонньуу бы'ытынан бѳриллѳрѳ оѳону сылаппат.

Алын кылаастарга ахсаан уруогун Л.Г.Петерсон
программатыгар сы'ыаран, т'р'з'бѳт тылга тирѳнѳн, ѳгѳс
буолбут ти'игинѳн да ѳлѳлѳѳтѳххѳ оѳо логической з'й'з-

санаата сайдарыгар, μ^3 рэххэ, билиигэ- k^3 рүгэ
тардынарыгар, $д\mu^2$ олоѳу кытта сибээстээн ийтиигэ
ту'алаах.

Темата: «Икки бэлиэлээх чы'ылалары эбии уонна
 k^3 түрэтии» 2 кылаас.

ТААБЫРЫН

Сорудах: Холобурдары суоттаан таабырыны таай.

'	80-41
дь	56+42
л	80-73
с	54-38
з	97-8
г	80-15
а	100- 90
о	63-16

				х	48-48				
				м	37-8				
				ы	38-19				
				и	35+46				
				к	36+27				
				т	48-35				
				р	95-70				
47	25	13	47	13	64	65	10	25	
			у	95-31					

63	89	29	81	16

63	19	13	10	0

64	16	13	10

16	19	7	98	10	25

81	39	81

29	64	47	25	10

Темата: «20 и'инэн эбии уонна к³түрэтии»

САХА ОСТУОРУЙАЛАРА

Сорудах: Холобурдары суоттаан саха остуоруйаларын та'аар. Эн бу остуоруйалары билэтин дуо?

с	4+8
х	16-8
ы	7+4
н	12-9
т	8+8
й	5+9

э	9+8
---	-----

а	14-7
р	11-9
и	13-7
к	8+5
б	9+6
м	12-8

15	6	17	12

11	3	7	8	16	7	7	8

15	17	14	15	17	2	6	13	17	17	3

17	4	17	17	8	12	6	3

Темата: «100 и'инэн эбии, к³түрэти». 2 кылаас

ЭС ХОҢООННОРО

Сорудах: Холобурдары суоттаан ³с хо'оонун таай.
Тахсыбыт ³с хо'оонун аагы уонна туох ту'унан
этиллибитин ырыты.

т	42-26
б	49+45
г	29+45
д	97-74

о	30-13
±	47+16
н	51-27
а	87-52

у	84-37
л	45+45
р	100- 20
дь	62-44
х	18+58
й	92-38
´	85-85
и	47+34
к	18+27

23	17	63	17	80	41	24

35	90	18	35	80	76	35	54	74	35

76	35	35	90	90	35	80	94	35	16

45	81	0	81

Темата: «20 и´инэн эбии уонна к³±ррэтии»
1 кылаас.

£С ХО´ООННОРО

Сорудах: Холобурдары суоттаан ³с хо´ооннорун та´аар.
Тахсыбыт ³с хо´оонун ааҕы уонна туох ту´унан
этиллибитин ырытыы.

и	15+2
Г	2+7
к	10+6
´	19-4
о	11+8

н	8+2
э	11+9
д	14-2
±	17-3
р	9-4

16	17	10	17	9	20

16	17	15	17

12	19	14	19	5	19

Темата: «20 и'инэн эбии уонна к³±рэтии» 1 кылаас

ТААБЫРЫН

Сорудах: Холобурдары суоттаан таабырыны та'аар уонна таай.

с	7+4
и	11-5
р	6+9
к	6+6

а	$8+8$
ц	$8+5$
м	$15-6$
й	$14-9$

э	$7+7$
ы	$13-6$
нь	$9+8$
х	$11-9$
г	$11-8$
н	$9+9$
б	$12-8$
´	$14-6$
т	$18-8$

11	16	5	7	18

11	6	9	14	18	14	15

12	7	8	7	18

11	7	3	7	18	17	16	2	10	16	18	16	15

4	16	16	15

13	8	13

Темата: «100 и´инэн эбии уонна к³түрэтии»

МАСТАР 2 кылаас

Сорудах: Холобурдары суоттаан мастар ааттарын та´аар.
Бу мастары билэтин дуо?

э	$37+33$
л	$88-50$
б	$66-23$
и	$25+70$
р	$75-8$

т	$80-76$
---	---------

а	$42+39$
х	$26+16$
²	$78-14$
с	$36-27$
ы	$92-24$
й	$32+28$

4	70	4	95	64

4	81	38	81	42

43	70	9

42	81	67	68	60	81

Темата: «10 и'инэн эбии уонна к³үрэтии» 1кылаас.

САХА СУРУЙААЧЧЫЛАРА – О;ОЛОРГО

Сорудах: Холобурдары суоттаан П.Тобуруокап оҕолорго хо'ооннорун ааттарын та'арыа². Эн бу хо'ооннору билэтин дуо?

ы	$6-5$
л	$18-4$
т	$3+6$
н	$6-2$

х	$15+4$
а	$3+2$
б	$4+4$
у	$8+2$

НЬ	$9-9$
Г	$1+1$
р	$15+5$
о	$20-8$
й	$13+3$
е	$10-7$
к	$17-2$
м	$12-1$

1	9	5	4	0	5	19

2	3	20	12	16

8	10	12	14	8	5	9

8	10	15	10	8	5	14	5	20
	0							

1	10	4	0	5	1	9	5	20	5
1					9				

Темата: «20 и'инэн эбии уонна к³түрэтии» 1кылаас.

САХАЛЫ АСТАР

Сорудах: Холобурдары суоттаан сахалы үрү² астар ааттарын та'аар. Балартан атын ³сс³ ханнык үрү² астары билэтин?

н	$20-10-2$
з	$10+1+1$
и	$10+1+4$

х	$9-2-3$
а	$10-9+1$
б	$4+4-2$
дь	$10+3+4$

л	$13+4+1$
г	$10-3-4$
й	$1+4+2$
р	$15-5-5$
т	$18-1-4$
э	$20-10+1$

6	12	18	12	8	12	4

15	11	17	11	3	11	7

13	2	5

Темата: «20 и'инэн эбии уонна к³түрэттии»1 кылаас.

САХА СИРИН КЫЛЛАРА

Сорудах: Холобурдары суоттаан Сахабыт сириҥ кыллараҥ ааттарын та'аары². Эн ³сс³ ханнык кыллараҥ билэтин?

Ы	$15+5$
---	--------

Н	$9-6+3$
К	$12+5$
Й	$8-3+3$
Т	$12+4$

а	$19-8$
и	$10-8$
х	$8-4-3$
с	$18-3$
р	$6+3-2$

17	2	2	15

17	2	7	20	6	11	11	15
	0						

1	11	8	1	1
6			1	

Темата: «20 и´инэн эбии уонна к³түрэтии» 1 кылаас

САХА ОСТУОРУЙАЛАРА

Сорудах: Холобурдары суоттаан остуоруйалар ааттарын ситэрэн биэр.

Л	$8+2$
---	-------

Э	$10+5$
Т	$14-2$
Н	$10+1$
Й	$15+2$
И	$18+2$

а	$16-3$
м	$4+5$
к	$9-2$
ч	$17-3$
г	$20-2$

9	15	11	20	7

МЭНИГИЙЭЭН

7	1	14	14	15	18	15	17
	5						

БАЛЫКСЫТ

1	13	13	10
2			

1	13	13	10
2			

ЭМЭЭХСИН

Темата: «100 и'инэн эбии уонна к'түрэтии»

САХА СИРИН КЫЛЛАРА. 2 кылаас

Сорудах: Холобурдары суоттаан Саха сириҥ кыллараҥ аатын та'аар. Эн 'сс' ханнык кыллара билэтин?

Т	$13+24-5$
---	-----------

к	$72-52-8$
н	$37+23+9$
р	$46+7$
с	$82-4$
г	$25+18$

а	$63-49$
э	$36-9$
у	$58-$ $37+6$
б	$85-35$
и	$18+44$
ч	$45+35$

32	27	53	32	14	78

80	27	50	27	12	27

78	62	27	43	27	69

Темата: «100 и'инэн эбии уонна к'үрэтии»

САХАЛЫ АСТАР. 2 кылаас.

Сорудах: Холобурдары суоттаан сахалы астар ааттарын та'аар.

Г	$42-24$
---	---------

Ы	93-36
Ч	63-38
Д	61-16
Н	83-55
Х	82-18

а	60-27
м	43-26
з	85-48
о	62-19
й	63-39

25	37	25	37	18	37	24

57	17	45	33	33	28

25	43	64	43	43	28

Темата: «Таблица та'ынан т³гүллээ'ин уонна тү²этии»

Литературнай викторина «ҕс хо'оонноро»

Сорудах: Холобурдары тэ² эппиэттэри кытта холбоотоххуна, бу этиллиилэри ким суруйбутун билиэ². Ханнык айымньылартан ылыллыбыттарый?

15½6
Туттуо² иннинэ
толкуйдаа,
кэрдие² иннинэ
кээмэйдээ

36:2+34
«Медпуу^{2 2} а»
Амма Аччыгыйа

13½4
Эдэртэн эйэтин,
кырдыаҕастан
алгы ын ыл

18+27:3½8
«Дьулус тугу
сыыста?»
(Ф.Постников)

(650-400):5
Та²аскын
са²атыгар,
чиэскин эдэргэр
харыстаа

22½ (120:30)
«Алы² ах
soboto»
В.Федоров

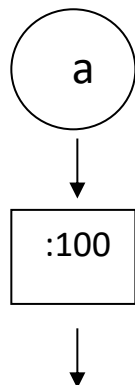
44½2
Кү³скун эрдэ
³рүнүмэ

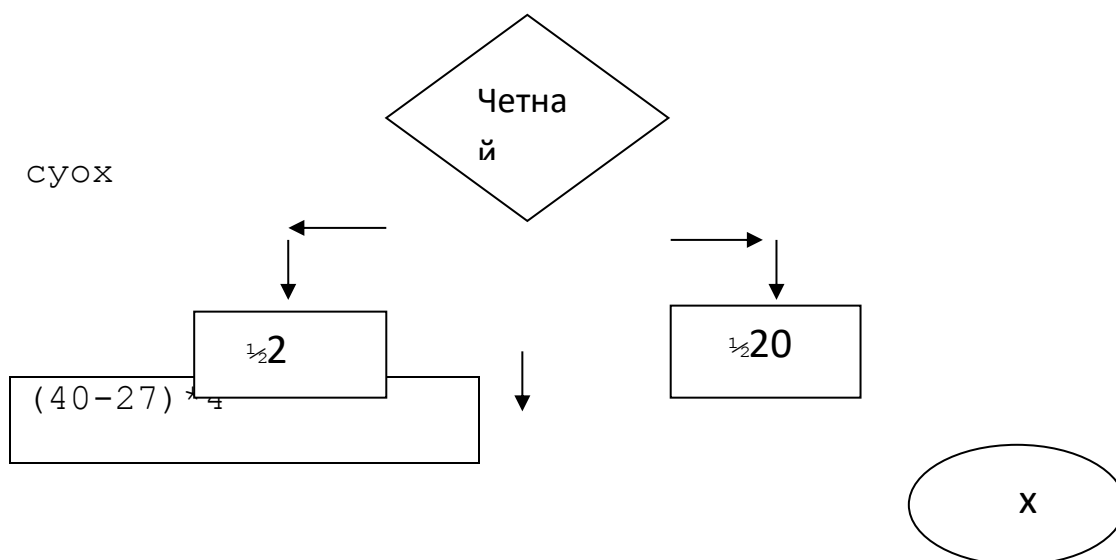
80:16½10
«Сэмэ»
С.Винокуров

Темата: «Четнайдар, четнайа суохтар»

Сахалы аска туттуллар и'ит

Сорудах: Чыыылалары куччаан и'эр бэрээдэгинэн туруортаа, оччоҕо үрү² аска туттуллар саха и'итин билиэ².

a	100	200	300	400	500	600	700
x							

У Т Д А Р Й О

Темата: «Дъайы бэрээдэгэ» 3 кылаас.

САХА СИРИН БАЛЫКТАРА

Сорудах: Холобурдары тэ² эппиэттэри кытта холбоотоххуна, Саха сиригэр м³скирр балыктар нууччалыы ааттарын билиэ².

БЫРА² ААТТА

$18+27:13*8$

НЕЛЬМА

$160-(94+46):2$

ТУУЧЧАХ

$36:2+34$

ПЕЛЯДЬ

$(650-400):5$

БИЛ

$22*(120:30)$

ОКУНЬ

$50:2+7*9$

АЛЫҖАР

$80:16*10$

ТАЙМЕНЬ

Темата: «Т³гүллээ'ин уонна тү²этии» 3 кылаас

САХАЛЫ ООҢҢУУЛАР

Сорудах: Холобурдары суоттаан ³бигэлэрбит оонньууларын ааттарын та'аар. Эн ³сс³ ханнык сахалы оонньуулары билэтин?

с	9*7
о	6*7
э	7*4
б	8*6
к	9*9
±	5*9
а	9*8
²	9*6

р	7*7
н	9*4
т	5*10
и	8*3
³	9*2
у	7*8
ч	8*8

81	24	49	24	28	63

50	28	48	24	24

42	45	56	63

56	42	36	36	72

64	18	54	18	64	18	81

Темата: «Таблица та'ынан т³гүл уонна т²этии» 3 кылаас

УРУУ ТЫЛЛАРА

Сорудах: Бэйэтин бэрэбиэркэлэнэн бэриллибит тыллар суолталарын булаттаа.

28*2
СУРДЬУ

96
ТААЙ

14*4
ИНИ БИИ

56
ЭДЬИИДЭРИМ
О; ОЛОРО

19*4
А; АС

72
БАЛТЫМ

24*3
БАЛЫС

75
УБАЙЫМ

17*4
АБА; А

76
ЭДЬИИЙИМ

8*12
ТААЙ

56
БЫРААТЫМ

68
А; АМ УБАЙА

Темата: «1000 и'инэн эбии уонна к³түрэтии» 3 кылаас

САХА СУРУЙААЧЧЫЛАРА- О; ОЛОРГО

Сорудах: Холобурдары суоттаан саха суруйааччыта
Чаһылтан отолорго анаан суруйбут остуоруйатын билиэ².

456+274 Т 300-23 Л
579-436 Й 167-634 У
353+382 А
805-192 К

730	807	277	277	807	613	730	735	143

Темата: «Элбэх бэлиэлээх чыһылалары т³гүллээһин» 4
кылаас

СОМО;О ТЫЛЛАР

Сорудах: Холобурдары тэ² эппиэттери кытта холбоотоххуна сомоҕо тыллар суолталарын билиэ².

626*26

АТА;А СИРИ БИЛБЭТ
БУОЛЛА

68835

А;ЫЙАХТЫК УТУЙАР,
ЭРДЭҐИТ КИҐИ

4589*15

СУОР ХАРА;ЫН СИЭБИТ
(КИҐИ)

714510

АЛБЫННААТА

15878*45

ОТУОЙКА;А ОЛОРТО

349188

КЫЙАХАНАР, КЫЫҐЫРАР

12471*28

ЭС СА;А БУОЛАР

16276

ОЛУС ҰҔРДЭ

Темата: «Дьайы бэрээдэгэ» 4 кылаас

САХА ОСТУОРУЙАЛАРА

Сорудах: Холобурдары суоттаан саха остуоруйаларын ааттарын таай.

Ы	$5000:10:20+18$
р	$(86-29):(240:80)$
а	$70*(40-32):14$
э	$(60-360:60):2$
н	$480:3-69*2$
о	$49:7*90-560$
к	$840:(15*7*2)$
дь	$(34*7+12):5$
д	$(395+64)+(36+5)$
б	$58:58*36-0*(17*45)$
л	$128:2:8*90$
±	$400*7:140$

720	43	43	36	43	19	500	40

50	27	19	27	4	27	27	22

70	20	70	720	70	19

Темата: «Элбэх бэлиэлээх чыы'ылалары тм²этии» 4 кылаас.

ОЛО²ХО

Сорудах: Холобурдары суоттаан бухатыр атын ту'унан

«Дьулуруйар Ньургун Боотур оло²хоттон» бы'а тардыны аа^{ты}а².

±	6180:412
с	3525:141
нь	408:12
'	475:25
и	304:152
б	392:14
ч	1092:52
т	540:45
г	255:15
р	742:53
ы	774:258
н	299:23
а	1848:231

к	2214:123
х	504:12
³	2718:453
л	4712:152
²	1748:48
ц	1022:146
дь	984:24
м	1304:21
й	1710:45-38
д	2574:234
о	735:147
у	1278:142
э	5912:1478

12	4	19	2	2	13

28	3	25	12	3	8	15	3	13	8	13

21	2	21	21	2	17	2	13	4	25

2	16	2	2	14	11	4	4	42

18	6	13	12	6	25

28	3	25	12	3	8	15	3	13	8	13

18	7	31	7	62	4	42

18	7	7	25	12	4	4	42

18	7	13

41	6	19	6	17	6	38

5	15	5	12	5

41	4	14	17	4	38	4

5	5	13	34	9	9	12	9	14	8	14	4	28	2	12

Темата: «Биир бэлиэлээх чы'ылаҕа тү²этии» 4 кылаас.

САХА ТА²АА

Сорудах: Холобурдары суоттаан сахалы бэргэ'элэр араастарын билиэ².

дь	318:3
о	504:6
ч	972:4
м	4963:7
а	3225:5
п	1648:8
б	312:3
й	648:6
к	720:6

243	84	709	206	84	108

106	645	104	645	120	645

Темата: «Элбэх бэлиэлээх чы'ылалары эбии уонна к³түрэтии» 4 кылаас.

САХАЛЫ ИРИТТЭР

Сорудах: Холобурдары суоттаан сахалы и'иттэр ааттарын та'аар.

4534+67543 Ч

8754+4523 С

14466+3452 Ы

89990-5462 Х

88497-335 Б

935578-43007 А

86330-6442 ;

72077	892571	88162	17918	72077	892571	84528

17918	89257	79888	89257	13277

Темата: «Биир бэлиэлээх чы'ылаҕа т³гүллээ'ин» 4
кылаас.

£БҮГЭЛЭРБИТ ООНЬУУРДАРА

Сорудах: Холобурдары суоттаан ³бүгэлэрбит тугунан ооньюулларын билиэ².

329*5 Н

5706*5 Т

3087*6 Ы

9056*3 С

470241*7 Р

9052*6 А

8326*8 ²

76504*4 К

28530	18522	3291687	18522	18522	66608	306016	54312

28530	18522	306016	27168	54312	54312	1645

Ту'аныллыбыт литература.

1. Бастакы үктэл - сурунааллар.
2. Винокурова Е.И. £бүгэ үгэ'э. 1-3 кыл. Дь., Бичик, 2007-210

3. Иванова С.Р. Саха кылаа'ыгар Л.Г.Петерсон ньыматынан задачаны суоттаа'ы²а μ^3 рэтии. Дь., Бичик, 2002
4. Иванова А.В., Иванова А.П. Методика преподавания математики в начальной школе, Якутск, 2001
5. Петерсон Л.Г. Математика. 12 учебников и тетрадей. – М.:С-Инфо. Баласс, 1996.
6. Репкина Н.В. Что такое развивающее обучение? – Томск, 1993
7. Федоров И.Г., Васильев П.К. Ёбигэбит олоҕо-дьа'ата. Ойуулаах тылдыт. Дь., Бичик, 2012
8. Шклярова Т.В. Справочник для начальных классов. – 2003

Кылаастарынан темалар
аттарыллыылара.

	Темалар	1 кылаас	2 кылаас	3 кылаас	4 кылаас
1	£с хо´оонноро	+	+	+	
2	Сомоҥо тыллар				+
3	Саха остуоруйалара	+	+		+
4	Таабырыннар	+	+		
5	Саха та ² а´а				+
6	Сахалыы и´иттэр			+	+
7	Сахалыы астар	+	+		
8	£бигэлэрбит оонньуулар			+	+
9	Саха сири балыктара			+	
10	Саха сири кыыллара	+	+		
11	Саха сири мастара		+		
12	Уруу тыллара			+	
13	Оло ² хо				+
14	Саха суруйааччылар -оҥолорго	+		+	
		6	6	6	6

